

дентів, при організації якої використовуємо методичні рекомендації Ю. Н. Бутейко, В. М. Приходько, Н. І. Федоренко [1].

При проведенні практичних занять більшою мірою використовуються інтерактивні методи, зокрема, «мозковий штурм», дискусії, дидактичні ігри, публічні доповіді-самопрезентації, SY-NANON-метод, вирішення проблемних ситуацій та ін.

Для забезпечення ефективного контролю за процесом засвоєння теоретичних знань і формування системи комунікативних умінь використовується модульно-рейтингова система з відповідно розробленою шкалою оцінювання.

Накопичений досвід свідчить про необхідність обов'язкового вивчення спеціального курсу, спрямованого на формування комунікативної культури майбутніх фахівців-менеджерів. З точки зору удосконалення методики проведення спеціального курсу бажаними перспективами є збільшення обсягу і бюджету часу для його вивчення, поглиблення змісту та більш широке використання інтерактивних методів навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутейко Ю. Н., Приходько В. М., Федоренко Н. І. Комунікативні процеси у навчанні: Навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. / За заг. ред. Н. Ю. Бутейко — КНЕУ. — 2004. — 334 с.
2. Орбан-Лембрик Л. Е., Психологія управління: Навч. посіб. — Ів.-Франківськ. — Плай. — 628 с.
3. Чмут Т. К., Культура спілкування: Навчальний посібник для студентів і викладачів вищих навчальних закладів. — Хмельницький. — Хіруп, 1996. — 346 с.

М. Й. ХОРУНЖИЙ, проф.
(Київський національний економічний університет)

ТРЕНІНГ ЯК МЕТОД САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТА

У сучасних умовах особливої ваги набуває проблема активізації навчання і формування у студентів навичок до практичної діяльності. Завдання університетської освітньої діяльності очевидно слід зводити до того, наскільки студент у процесі вивчення відповідної дисципліни навчився трансформувати теоретичні знання у певні аналітичні викладки, системи, розрахунки, чи здат-

ний він робити систематизовані узагальнення, висновки і пропозиції чи теоретичного, чи прикладного спрямування. Іншими словами — чи здатний студент самореалізуватися, самоутвердитися і критично самооцінитися. А це, зрозуміло, потребує відходу від старих методів роботи і запровадження в навчальний процес відповідних нововведень. Власне цього і вимагає Болонський процес.

Слід зауважити, що кожне нововведення студент сприймає досить обережно, навіть «в штики», оскільки розцінює його, як нову форму тиску і завантаження, як новий захід відтворити все те, що дав викладач у лекції, і що є в підручнику.

Зовсім інше сприйняття і розуміння викликає і породжує у студентів таке нововведення як тренінг. Можна прямо говорити, що завдяки такій формі перевірки і закріплення знань студент має можливість оцінити самого себе, нарешті повністю реалізувати свій інтелектуальний потенціал. Досить важлива і така деталь: підготовка до тренінгу повністю віддана самим студентам, викладач окреслює тільки головні завдання і видає відповідне методичне забезпечення. Цікаве й таке: в підготовку до тренінгу втягуються добровільно і беруть участь навіть ті студенти, які традиційно вважались пасивними.

Тренінг у простому розумінні — це набуття студентами практичних навичок з проектування і побудови певної економічної системи. Щоб цього досягти, потрібно мати відповідні теоретичні знання, досконало володіти методами аналізу, прогнозування і узагальнення результатів. Отже, тренінг слід розглядати не лише і не тільки як спосіб відтворення набутих знань і навичок, а радше як засіб продукування власної думки, ідеї, формування на цій основі певної завершеної системи, конструкції чи концепції.

Під таким кутом зору організовано тренінг для студентів ІУ курсу спеціалізації «Економіка агропромислових формувань» з дисципліни «Організація агропромислового комплексу». Проводиться тренінг в останню декаду квітня, тобто тоді, коли практично вивчено вже три чверті курсу «Організація агропромислового комплексу». Студенти забезпечені підручником аналогічної назви та навчально-методичним посібником для самостійного вивчення дисципліни.

Завдання тренінгу зводиться до того, щоб виробити практичні підходи до обґрунтування потреби та організаційної побудови певного агропромислового формування продуктового спрямування.

Мета тренінгу. В агропромисловому виробництві одним із принципових і найскладніших організаційних питань є узгодження інтересів між учасниками інтеграційного процесу.

Тренінг і має на меті об'єднати вузькогалузові інтереси вирішальних фігур завершальної стадії технологічного процесу агропромислового виробництва (аграрний сектор, переробна галузь, торгівля кінцевим продуктом) єдиним, спільним інтересом агропромислового формування на основі узгодження найбільш принципових та спірних питань.

Організація тренінгу. Щоб забезпечити ефективний результат тренінгу та активну участь в ньому студентів, академічна група поділяється на 3 робочі (творчі) підгрупи за таким конкретно цільовим спрямуванням:

- виробники сировини;
- переробники сировини;
- торгівля кінцевим продуктом.

Алгоритм тренінгу будується за такою схемою:

- студенти на свій розсуд обирають конкретний вид кінцевої продукції АПК (молочні та м'ясні продукти, кондитерські вироби і цукор, фрукто-овочепродукти тощо);

- в основу подальшої роботи кладеться віртуальна форма організації агропромислового формування, яке має на меті за рахунок інтеграції зусиль виробників сировини, її переробників і торгівлі забезпечити не лише локальні потреби в кінцевому продукті АПК, а й створити відповідний товарний фонд для участі в ринкових операціях;

- як вузлове питання, що потребує ретельного узгодження економічних інтересів, студентам видається матриця вимог кожного учасника інтеграційного процесу до продукту і сировини (в основу кладеться принцип зворотного зв'язку як вимога агропромислового виробничого циклу);

- кожна робоча група формує свої конкретні вимоги щодо суті економічного інтересу і викладає їх у письмовому вигляді;

- після сформованих у такий спосіб вимог (інтересів) робочі групи здійснюють їх узгодження;

- як підсумок всієї роботи по узгодженню інтересів всі робочі групи:

- обирають ту чи іншу форму агропромислової інтеграції при дотриманні як обов'язкового принципу створення продуктової вертикалі;

- обґрунтовують принцип і метод (спосіб) розподілу між учасниками інтегрованого виробництва кінцевого результату (чи то виручки від продажу продукції, чи прибутку, а чи самого кінцевого продукту);

➤ оформляють письмово результати тренінгу.

Оцінювання результатів тренінгу. В основу оцінки кладеться якість виконаної роботи кожною робочою групою та ступінь участі в ній кожного студента.

Оцінка результатів участі в тренінгу є складовою частиною поточного контролю знань.

Методичне забезпечення тренінгу. Для полегшення пошукової діяльності робочих (творчих) груп пропонуються такі методичні та методологічні матеріали:

Блок 1. Матриця економічних інтересів учасників інтеграційного процесу (переговорів) та 7 допоміжних схем, що дають можливість чіткіше обґрунтувати ринкову позицію кожного учасника переговорів.

Блок 2. Агропромисловий виробничий цикл та важливість орієнтації на нього при узгодженні економічних інтересів, що представлені на 8 схемах.

Блок 3. Ресурсне забезпечення агропромислового виробництва, обґрунтуванню чого сприяє матеріал 4 схем.

Блок 4. Організаційні засади створення агропромислового формування як продукту узгодження економічних інтересів. Механізм цього процесу ілюструється на 8 схемах.

Блок 5. Варіанти (способи) механізму взаєморозрахунків (розподілу кінцевого результату) між учасниками агропромислового формування, які подані на 3 схемах.

Таке організаційно-методичне забезпечення тренінгу дає можливість кожному студенту набути теоретичні знання та практичні навички трансформування в конкретні кроки за обґрунтування і створення агропромислової структури відповідного продуктового спрямування.

Проведений у 2004—2005 навчальному році тренінг з дисципліни «Організація АПК» серед студентів IV курсу показав досить позитивний результат. По-перше, в ньому взяли участь всі студенти. По-друге, вся підготовча робота до тренінгу здійснювалась у позааудиторний час, в гуртожитках і читальних залах. По-третє, гострі дискусії дали можливість виробити спільні позиції та сформулювати аргументовані висновки.

В процесі підготовки до тренінгу відбувалося жваве обговорення інтересів кожної підгрупи і, таким чином, враховуючи той факт, що кожна підгрупа зацікавлена у отриманні вищого прибутку насамперед за рахунок зниження виробничих витрат, студенти вирішили розподілити прибуток від реалізації кінцевого продукту, наприклад, цукру, між аграрниками, переробниками і торгів-

лею пропорційно нормативним витратам на вирощування цукрових буряків, переробку цукрових буряків та реалізацію цукру у співвідношенні 60 %, 27 %, 13 % відповідно. При цьому розподіл прибутку слід здійснювати у міру реалізації цукру. Кожна ланка в такому випадку зацікавлена у максимальному зниженні витрат.

Результатом спільної роботи між всіма трьома підгрупами стала побудова відповідної бурякоцукрової вертикалі.

Отже, тренінг, проведений серед студентів IV курсу, був успішно завершений та дав позитивні результати. Студенти мали змогу висловлювати свої думки та в колективній дискусії прийти до єдиної згоди, що дуже важливо в процесі формування будь-якого АПФ.

У процесі вирішення такого роду завдань студенти мають змогу набути практичних навичок у сфері агропромислової інтеграції та використати ці знання та вміння у майбутньому з максимальною ефективністю для галузі АПК.

В. Г. ЧАБАН, канд. екон. наук, доц., докторант
(Київський національний економічний університет)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Майбутнє України в умовах глобалізації світу, інтелектуалізації і технологізації суспільства залежить тільки від розвитку освіти і науки. Освіта трансформується у головний стратегічний напрям процесу суспільства на основі освітнього співробітництва. Це дає підстави розглядати інтеграцію освітніх систем Європейських країн як об'єктивну необхідність.

Входження в Європейський освітній простір через Болонський процес вимагає серйозних змін у системі освіти України, в тому числі в аграрній вищій освіті.

Форми та методи навчання, що застосовуються у системі аграрної вищої освіти, перевірені часом, але в умовах сьогодення недостатні для вирішення питань активізації, індивідуалізації та підвищення рівня самостійності студентів вищих навчальних закладів.